

Slovenski dom

Stev. 165.

V Ljubljani, sobota 22. julija 1939

Leto IV

Poluradna izjava nemških vodilnih krogov:

Nemčija ne misli Gdanska osvajati z vojno Zahteva pa, da se mesto brezpogojno in kmalu združi z Nemčijo

Berlin, 22. julija. o. Z ozirom na zadnjo izjavo poljskega vrhovnega poveljnika maršala Rydz-Smygleja in z ozirom na včerajšnjo izjavo poljske vlade poročajo poluradno:

Nemčija ne bo popustila niti od ene svoje zahteve. Vprašanje Gdanska mora biti rešeno brez kakšnega krpanja z brezpogojno vrnitvijo mesta k Nemčiji. Nemčija pa želi, da se ta rešitev doseže po mirni poti. Nemčija ne misli nikogar napadati in ne želi izzivati krize ali celo vojne.

Ni pa moči odlagati vprašanja o priključitvi Gdanska Nemčiji v neskončnost. To se mora zgoditi v nekaj mesecih. Nemški krogi se žudijo pisanju angleškega tiska, ki pravi, da Nemčija ne bo začela vojne zaradi Gdanska. Nemški voditelji so že večkrat poudarili, da ne mislijo reševati gdanskega vprašanja z vojno. S tem je vendar dovolj jasno povedano nemško stališče. Tudi Hitler je 28. aprila predlagal miren sporazum. Tako obvestila, kakor jih prinašata angleški in francoski tisk, imajo samo namen povečati napetost med Nemčijo in Poljsko.

Pariz, 22. julija. o. Poluradno poročajo: Nemške izjave o Gdanku niso nič novega. Nemčija ni

obvestila svojih starih načinov za doseg svojih namenov. Toda vprašanje Gdanska je popolnoma različno od vprašanja Avstrije ali Českoslovaške. Nemške izjave o miroljubnosti lahko povzročijo samo zmedo, ker Nemčija dejansko ne kaže nobene volje do popuščanja. Poljski zunanji minister Beck, predsednik angleške vlade Chamberlain in predsednik francoske vlade Daladier so tudi večkrat jasno razložili stališče svojih držav do Gdanska. Zato nemške izjave položaja v ničemer ne spreminjajo.

Varšava, 22. julija. Poluradna »Gazeta Polska« piše: V zvezi z izjavo, ki jo je dal maršal Rydz-Smygly zastopnikom tujih časopisov: »Odkritostre, preproste in jasne besede vrhovnega poveljnika poljske vojske so izraz soglasne volje vsega poljskega naroda. Te besede so še enkrat nesporno potrdile, da je Poljska vsa prežeta z duhom miru, da ne zahteva od nikogar ničesar in da z nikomur ne želi prepričati, da pa poljski narod ne bo dovolil, da bi ga vrgli proč od Baltijskega morja, čeprav bi se moral boriti sam ali s svojimi zavezniki. Ta ugotovitev vsebuje dve resnici:

1. Poljska bo ostala zvesta načelom maršala Piłsudskega, ki je učil, da je samo tisti narod vre-

den neodvisnosti, ki je pripravljen boriti se tudi v najbolj neugodnih razmerah, računajoč predvsem na svojo lastno moč.

Poljski narod je sklenil braniti svoje pravice v Gdanku sam od sebe in neodvisno, še preden mu je bilo znano stališče angleške in francoske vlade. Besede vrhovnega poveljnika poljske vojske je treba razumeti kot resen opomin.

Zaradi vojne na Kitajskem se morajo Japonci breči alkoholu, svetlobni reklami in — trajnim kodrom

Tokio, 22. julija. o. Japonska vlada je izdala več ukrepov o omejitvi nepotrebnega uživanja pri japonskem ljudstvu, češ da se bo zaradi Čangkajšekovega nerazumevanja vojna na Kitajskem zavlekla in da mora Japonska na vse načine zbirati sredstva za nadaljevanje vojne. Zaradi tega se bodo Japonci morali v bodoče ravnati po naslednjih vladnih odredbah v zasebnem življenju:

1. Enkrat na mesec bodo zaprta vsa zabavišča, kinematografi, gostilne in čajnice. Ljudstvo mora ta dan ostati doma in se baviti z duhovnimi premišljanji.
2. Svatbe, pogrebi, pojedine in godovanja morajo biti odslej kar najbolj skromne, jedilnik sme obsegati samo domače jedi in pijače. Veliki sprejemi in javne pojedine so sploh prepovedane.

3. Prepovedana je vsa električna svetlobna reklama, napisi itd.
4. Zenskam je prepovedano trajno kodranje las, češ da je to razkošje, ki zahteva na leto milijone in milijone denarja.
5. Zapovedana je skrajna omejitev uživanja alkoholnih pijač. Prepovedan je uvoz pijač iz tujine. Prepovedano je pitje na javnih prostorih in v vlakih.

Za izvajanje teh ukrepov so ustanovili posebni propagandni odbor, ki ga vodijo trije ministri. Odbor je izdal prebivalstvu oklice, v katerem priporoča vsem Japoncem, naj zgodaj vstajajo, naj bodo točni in naj skrbijo, da bodo telesno in duševno pripravljeni na vse preizkušnje.

Žaloigra v Leskovcu v drugi luči

Celje, 22. julija.

Včeraj sm poročali o pretresljivi žaloigri, ki se je odigrala eno uro daleč od Celja v Lipovcu. Poudarili smo tudi, da vzroki, zaradi katerih sta se podala nesrečna zaljubljenca v smrt, še niso znani. Danes pa so se začele razširjati po Celju in okolici fantastične vesti, ki spravljajo ljubzensko žaloigro v Lipovcu v drugačno luč.

Po usodnih streljih nista ležala Hedviga Novakova in Ivan Vrečko skupaj, ali vsaj v neposredni bližini, marveč do 200 metrov narazen. Poleg Hedvige Novakove je stal škaf vode. V poslovnih pisarnah, za katere še ni ugotovljeno, kdo jih je spisal, oba zatrujeta, da nista kriva sama svojega koraka, pač pa drugi ljudje. Vrečko si je pognal kroglo v glavo, da mu je prebila možgansko opno in je moral biti na mestu mrtve. Samokres bi moral ležati tik ob njem. Do danes pa samokres še niso našli nikjer. Vrečkovi domači pravijo, da ni nikdar bilo pri hiši samokresa. Posebno zanimivo pa je tole. Ko je bil Vrečko prepeljan v bolnišnico, je na hodniku razločno in jasno dejal, da se bo na sodišču dokazalo, kdo je vsega kriv.

V zvezi s to žaloigro spravljajo še neke druge osebe, vendar točnih dokazov o tem še ni. Orožniki nadaljujejo s preiskavo.

Novih 15 milijard angleškega denarja za obrambo in oborožitev Turčije

Carigrad, 22. julija. o. List »Džuhuriyet« prinaša vest, da so se med angleško in turško vlado začela pogajanja za novo angleško posojilo Turčiji. Prvo posojilo 16 milijonov funtov sterlingov (tri milijarde dinarjev) je Turčija že prejela, zdaj pa gre za nove kredite v znesku 58 milijonov funtov sterlingov (15 milijard dinarjev). To posojilo je postalo potrebno po zadnjih vojaških sporazumih med obema državama. V njih se je Turčija zavezala, da bo utrčila Dardanelsko obalo in utrdbno oskrbela z najmodernejšim orožjem, razen tega pa, da bo v Smirni in na nekaterih drugih točkah maloazijske obale uredila pomorska in letalska oporišča.

Del tega drugega posojila bo šel za nakup orožja in streliva, ki ga bodo Turčiji dobavile an-

gleške tovarne, ostanek pa za utrjevalna dela. Če bo potrebno, bo Turčija dobila za izpolnitev svoje obrambe še nove kredite od Anglije.

Iz teh dejstev je razvidno, da Angliji ni nobena žrtev odveto, ko gre za vojaško oporo Turčije, enega najmočnejših in najvažnejših členov v angleški obrambni fronti.

Carigrad, 22. julija. o. Poveljnik angleškega sredozemskega brodograditeljskega oddelka bo z admiralsko ladjo »Wasprite« in s križarko »Malaya« obiskal prihodnji teden Carigrad. Za tem pojde v Smirno, kjer bo imel posvetovanja o ureditvi pomorskega in letalskega oporišča. Odkar so bile Dardanele in Smirna razglašene za vojno ozemlje, je to prvi obisk tuje vojske ladje v teh turških vodah.

Mešetarjenje med Anglijo, Francijo in Sovjeti

Anglija je spet ugodila nekaterim ruskim zahtevam

London, 22. julija o. Uradno poročajo, da je angleška vlada včeraj poslala nova navodila svojemu poslaniku v Moskvi za deseti sestanek, ki ga bodo sovjetski, angleški in francoski zastopniki imeli za vstop Rusije v angleško-francosko obrambno zvezo. V teh navodilih sporoča vlada, da sprejema sovjetski predlog o sklenitvi politične in vojaške zveze hkratu, da pa zavrača zahtevo o jam-

stvih za baltiške države v primeru »posrednega napada«, češ, da Rusija ne pove dosti točno, kaj razume pod takim napadom na baltiške države.

Pogajanja med tremi velilami se bodo začela prihodnji teden. Ni pa verjetno, da bi Sovjetska Rusija te angleške predloge sprejela, saj je z doseganjem obotavljanjem dosti jasno dokazala, da ji ni do kake zveze za obambo miru v Evropi.

Vesti 22. julija

Današnji nemški tisk prinaša na prvih mestih uradne izjave o nemških namenih glede Gdanska in pravi, da pomenijo dostojanstven odgovor Nemčije na okoljevalno politiko Anglije in Francije. Nemčija je vedno dokazala, da si želi mirne rešitve vseh vprašanj in tudi zaradi Gdanska ne mara sprožiti vojne.

Japonsko-angleški posveti v Tokiu so do zdaj veljali določiti vprašanj o Daljnem vzhodu, katera bodo razpravljali na pravih pogajanjih. Ta se bodo najbrž začela že prihodnji teden. Na meji med Gdankom in Poljsko so včeraj aretirali nekega narodnega socialista v uniformi, ker je stopil na poljsko ozemlje. Moža bodo obdolžili vohunstva in bo prišel pred poljsko sodišče.

Judje na Slovaškem bodo služili vojaški rok v posebnih delavskih oddelkih. V redni vojski ne bo smel biti noben Jud.

Na včerajšnji slavnostni prireditvi hitlerjevske prosvetne organizacije »Kraft durch Freude« v Hamburgu je nastopila tudi jugoslovanska skupina z nekaj srbskimi plesi. Kongresa omenjene organizacije se udeležuje tudi odposlanstvo Jugoslavi.

10.000 angleških vojakov bo prihodnji teden odpoštovalo iz Londona na vaje po raznih taboriščih na deželi. Čete bodo v popolni vojni opravi in z vsem orožjem prepeljali iz Londona z motornimi vozili.

5000 Ircev bo izgnanih iz Anglije po novem zakonu o pobijanju terorizma. Angleška policija je že sestavila seznam sumljivih osebosti, ki prihajajo v pošto za izgon.

Sv. oče Pij XII. bo odšel na počitnice v Castel Gandolfo 24. julija in bo tam ostal do začetka septembra.

Predsednik angleške vlade Chamberlain je snoči odpotoval na Škotsko, kjer bo ostal čez teden, v čemer vidijo dokaz, da mednarodni položaj ni nevaren.

Judovska agencija za vrhovno vodstvo svetovnega judovstva je izdala v Londonu oklice, v katerem pravi, da odklanja vso odgovornost za posledice, do katerih bo prišlo zaradi omejitve judovskega priseljevanja v Palestino.

Angleška letalska družba »Imperial Airways« je sklenila, da letos še ne bo začela s poletnimi prometom med Evropo in Ameriko, marveč da bodo njena letala prevažala za zdaj samo pošto.

Mednarodni profitorski kongres se je začel v Ženevi. Kot prvi sklep so na njem sprejeli resolucijo, priporočiti vsem vladam, naj sprejmejo sedanji način zemljepisnega pouka zaradi naglih sprememb, ki so jih dan za dnem deležni zemljevidi v Evropi in drugod.

Vrhovni nadzornik angleške vojske general Ironside je včeraj odletel iz Varšave čez Gdinko in Kopenhagen v London. Pri slovesu so mu Poljaki priredili navdušene manifestacije.

Triletno novega političnega reda bodo praznovali 4. avgusta z velikimi slovesnostmi po vsej Grčiji. Da bo slavlje še posebno poudarjeno, bodo 10 dni pred 4. avgustom vse trgovine po večjih mestih prodajale blago, zlasti hrano in pijačo, po zelo znižanih cenah.

Jugoslovanska škola »Jadranc« je včeraj dopotovala v Stockholmu, kjer bo ostala do ponedeljka. To je prvič v zgodovini, da je jugoslovanska vojna ladja obiskala Švedsko.

Turška vlada zanika vesti, da bi oddelek turških vojaških letal obiskal London. Pač pa pojdejo turški letalci na propagandni polet po balkanskih državah.

Trgovinska pogajanja med Rusijo in Nemčijo se bodo v kratkem nadaljevala v Berlinu, na povelje ruske uradne agencije »Tass«.

Sovjetska letala so spet napadla Mandžurijo, bilo jih je včeraj 80 po številu. Japonci poročajo, da so jih sestrelili kar 39.

Madžarske oblasti so zaplenile knjigo »Nemški vojni ideologji v luči nemške književnosti«. Delo je bilo zaplenjeno, češ da pripisuje Nemcem neresnične osvojevalne namene in škodi zunanji političnim koristim Madžarske.

Novi italijanski pravosodni minister Grandi je včeraj prisegel kralju. Vlada ga je pridržal na kosilu, kar je znamenje velikega zaupanja, ki ga je na dvoru užival bivši italijanski poslanik v Londonu.

Začasn trgovski sporazum sta podpisali Italija in Slovaška.

Za novega poveljnika sovjetske vojske na mongolsko-mandžurski meji je bil imenovan dosedanj pomočnik sovjetskega vojnega ministra Kuvik.

Predsednik bolgarske vlade Kjosivanov je imel včeraj dolg posvet z italijanskimi poslaniki v Sofiji.

Sloviti španski general Quiroga de Llano je odstavljen kot poveljnik druge španske armade, češ da je pri neki slavnosti v Sevilli neprevidno govoril o bodoči politiki Španije. Generala bodo poslali najbrž kam za poslanika. Predsednik bolgarske zbornice Mošanov, ki je že teden dni v Londonu, je izjavil angleškim listom, da je namen njegovega bivanja seznaniti angleške kroge z gospodarskim ter političnim položajem Bolgarije in balkanskih držav z njihovimi potrebami in zahtevami.

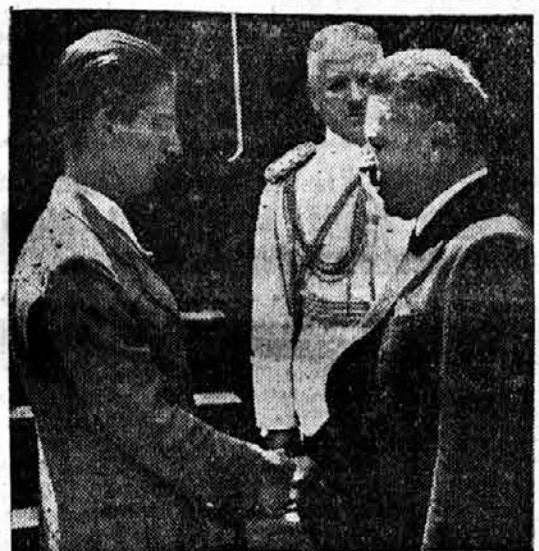
Belgrad brez vode

Belgrad, 22. julija. m. Zaradi velike vročine, ki vlada v Belgradu in zaradi tega, ker nekateri le preveč in dostikrat tudi po nepotrebnem trošijo vodo, je vodo v naši prestolnici, kakor smo že poročali, začelo primanjkovati. Tako je prišlo do neprijetnega presenečenja, ko je te dni naenkrat ostalo nekaj belgradskih bolnišnic brez vode. Belgradski občini ta neprijetnost dela precejšnje skrbi, saj so se pravi poletni dnevi prav za prav čele pričeli. Včeraj je izdala poziv na občane, naj z vodo varčujejo, kar se le da. Prepovedala je tudi vsakodnevno zalivanje po vrtovih in odredila, da smejo Belgradčani vrtove zalivati samo ob ponedeljkih, sredi in petkih. Zaradi pomanjkanja vode so zaprli tudi vse vodomete po parkih in raznih vrtovih.

Včerajšnji dan je med belgradskimi kopalci, ki jih vse mrgoli ob Savi in Donavi, zahteval spet dve človeški žrtvi. Utonila sta dva mlada delavca, ki sta se kopala v Donavi.

Kralj Peter II. v Sloveniji

Navdušen sprejem mlademu vladarju v Lescah in na Bledu

Uradni pozdrav Nj. Veličanstvu kralju Petru II. na Lescah.

Bled, 21. julija. Včeraj se je po Bledu naglo razširila vest, da bo dopotoval Nj. Vel. kralj Peter II. na odhiti v dvorec Svobor. Da bi pokazali svoje veselje nad prihodom kralja, so prebivalci Bleda in okolice že dopoldne okrasili hiše z zastavami. Postaja Lesce je bila zlasti lepo okrašena s zelenjem in zastavami. Okrog 13 se je pred postajo začelo zbirati ljudstvo, da sprejme mladega

vladarja. Zlasti je bilo mnogo šolskih otrok z zastavicami. Na peronu železniške postaje so bili: ban dr. Natlačen, kraljev adjutant brigadni general Dekaneva in blejski župan dr. Benedik. Tam je bila tudi večja skupina gospa in deklet v slovenskih narodnih nošah. Pred njimi sta stala fantek in dekletke v slovenski narodni noši. Od tira do dvorne čakalnice je bila pogrnjena široka preproga.

Ob 13.30 je privozil na železniško postajo dvorni vlak s kraljem, ki so ga pozdravile navdušene manifestacije. Po prihodu vlaka je stopil v salonski vagon general Dekaneva, ki je kralju podal poročilo. Nato je vesel izstopil iz salonskega vagona Nj. Vel. kralj Peter II. Pozdravilo ga je navdušeno vzklikanje. Banga je pozdravil v imenu prebivalstva Slovenije z željo, da bi mu bilo bivanje na Bledu in v Sloveniji kar najprijetnejše. Nato je stopila pred kralja šolarica Pangerčeva Mirica in mu izročila šopek cvetja kot prirčen pozdrav iskrene ljubezni, zvestobe in udanosti. Kralj je sprejel šopek in stisnil roko deklici in fantku, vsi prisotni pa so navdušeno vzklikali. Kralj je odzdravil s mahanjem roke.

Kralj je nato stopil po špalirju gospa in deklet, ki so ga obšipale z rožami ter ga pozdravljale. Nato je kralj skozi dvorno čakalnico stopil pred postajo ter sedel v avto. Ljudstvo pred železniško postajo je navdušeno vzklikalo. Na poti od Lesce do Bleda so na več krajih čakale skupine ljudstva, ki so kralju priredile navdušene manifestacije. Ravnotako je bilo na Bledu, kjer niso bili samo naši državljani, temveč tudi tujci, ki so na Bledu. Vsi so danes kralju priredili navdušene manifestacije. Ko je kralj prisel v Svobor, je bila na gradu takoj izobešena kraljeva zastava, kar pomeni, da kralj biva v dvorcu.

Angleška sodba o sporazumu in o razmerah med nami in Bolgarijo

London, 22. julija. o. Vodilni angleški dnevnik »Times« je prinesel uvodnik o obisku knez-namestnika Pavla v Londonu. V uvodniku še enkrat poudarja, da ni razloga pripisovati ta obisk vznemirljivemu mednarodnemu položaju, ali kakernukoli političnemu nagibu. — List pravi takole:

»Ni treba iskati političnih reči v obisku, ki je v vsakem oziru rodniška zadeva. Dejstvo pa, da je knez-namestnik utegnil priti v London, opravičuje vero, da nade za uspeh pogajanj med Srbi in Hrvati niso neopravičene.

Kar se tiče odnosov med Jugoslavijo in drugimi člani Balkanske zveze, se zdi jasno, da so se izboljšali po zadnjih dogodkih. Zdi se, da se bodo še izboljšali že zdaj dobri odnosi med Jugoslavijo in Bolgarijo, kar manjša knezu namestniku politične skrbi in opravičuje njegove kratke počitnice v Londonu.

Nemci obračunavajo z angleško pisemsko propagando

Berlin, 22. julija. o. Nemški listi še vedno pišejo veliko o angleški propagandi s pismi, katera pošilja v Nemčijo zaupnik angleškega zunanje ministrstva King-Hall. Zlasti ostro obračunava s to propagando glasilo nemške politične policije »Schwarzes Korps«, ki pravi, da je delo King-Halla in njegovih pomočnikov v Nemčiji veleizdajaleško. List se obrača na besede, ki jih je King-Hall zapisal v drugem pismu in v katerih pravi, da bi bil pripravljen priti v Nemčijo ter z nemškimi voditelji javno razpravljati o vseh spornih vprašanjih. Če bi King-Hall prišel v Nemčijo, bi ga obesili, in sicer takoj, pravi omenjeni list. Angleževa prevejanost je zločinska in njegova iznajdljivost vražja, saj si prizadeva vse, da bi spravil nemške oblasti na napačno sled: spremjena oblika, ovoje, črke in znake svojih pisem. Toda navzile temu se ne bo posrečilo, da bi v Nemčiji naredil zmedo, pravi list na koncu svojega obračunavanja.

Jugoslovansko gozdarsko odposlanstvo, ki potuje te dni po Nemčiji, je včeraj dospelo v Salzburg.

Pekovski pomočniki v Celju stopili v stavko

Celje, 22. julija.

Tukajšnji pekovski pomočniki so ostali brez kolektivne pogodbe, ker so je mojstri takoj po poteku določenega roka odpovedali, obenem pa sklenili, da pod nobenim pogojem ne bodo sklopili nove. Že junija so pomočniki predložili mojstrom osnutek nove kolektivne pogodbe in predlagali pogajanja. Mojstri so se držali svojega sklepa in odločno odklonili vsak razgovor, zaradi česar so bili pomočniki prisiljeni, da so se poslužili uredbe o minimalnih medzid ter zaprosili mestno načelstvo za posredovanje. K prvi razpravi, ki je bila v četrtek 20. julija ob 4 popoldne, pa mojstrov ni bilo. Združenje mojstrov je med razpravo telefonično sporočilo, da mojstri ne morejo odstopiti od svojega sklepa, zaradi česar je bila razprava brezuspešno zaključena in takoj sklicana druga za naslednji dan, to je v petek ob 10 dopoldne. K drugi razpravi so poslali mojstri samo svojega zadruženega tajnika z omejenim pooblastilom. Izjavil je, da se mojstri sploh nečejo pogajati za kolektivno pogodbo, ker hočejo imeti proti svojim pomočnikom in oblasti popolnoma svobodne roke. Končno je predlagal, da se razprava prekine do 6 in pošlje vabila vsem celjskim mojstrom ali vsaj vsem odbornikom uprave Združenja. Predsednik razprave magistratni komisar g. Viljem Koren je grajal in opozarjal zastopnika Združenja, naj mojstri ne omalovažujejo truda oblasti za mirno poravnavo spora. Prav tako je tudi zastopnik Delavske zbornice podal zaradi čudnega nastopanja mojstrov zanimivo izjavo, v kateri je poudarjal, da so zahteve pekovskih pomočnikov zaradi težkih socialnih razmer in velike draginje v Celju minimalne.

Predsednik razprave je ponovno pozval vse mojstre, da pridejo k pogajanju, da se vendar reši to važno in pereče vprašanje. Ob 6 zvečer se je pričela v posvetovalnici ponovna razprava.

Tihotapstvo ljudi čez mejo se nadaljuje

Maribor, 21. julija.

Poročali smo že, da se vrši na severni meji zadnje čase nenavadno tihotapstvo — z živimi ljudmi. Še vedno se namreč najdejo pri nas lahko verneži, ki mislijo, da se cedi okraj meje samo med in mleko. Na vsak način bi radi prišli tja in mnogi so pripravljani pustiti tudi dobro službo, le jo imajo pri nas, samo da bi se jim ta želja izpolnila. Niso jih izmordale niti bridke izkušnje, ki so jih doživeli tisti, ki so šli čez mejo, pa so jih potem poslali od tam nazaj po odgonu. Tihotapstvo ljudi se vrši na vseh mejah, največ pa na Kozjaku, kjer so znane tihotapejske poti. Preiskava, ki so jo izvedle naše oblasti, je pokazala, da ne gre za organizirano upravljanje naših delovnih sil čez mejo, temveč za poskuse brezvestnih posameznikov, večinoma takšnih, ki so že zapisani kot drzni tihotapci pri

na katero so prišli pekovski mojstri z g. Mlakarjem na čelu, prišli pa so tudi pomočniki, zastopnik Delavske zbornice, policijski in magistratni komisar. Razprava je bila zelo živahna, vendar je kazalo v začetku, da bo uspelo doseči novo kolektivno pogodbo, ali vsaj podaljšati staro za dobo enega leta. Voda razprave je vsem pojasnil stališče do spora, ki traja že od meseca junija ter pozval mojstre, naj stavijo končne predloge. Mojstri kakor tudi pomočniki so se večkrat podali k posvetovalni v sosednjo sobo, nakar se je nadaljevala razprava. Pomočniki so popustili do skrajnosti, niso pa mogli pristati na predloge svojih mojstrov, ker so ti ponujali kolektivno pogodbo le za 6 mesecev in brez poviška 10%. Razprava je bila torej brezuspešna.

Okrog 9 zvečer so se zbrali vsi celjski pekovski pomočniki v dvorani Delavske zbornice, kjer so zastopniki raztolmačili svojim tovarišem stanje, nakar je bilo glasovanje za stavko. Za stavko so glasovali vsi pomočniki. Voda sestanka je pozval vse pomočnike k disciplini, nakar je bilo soglasno sklenjeno, da se prične stavka takoj. Še snoči so obvestili predsednika Združenja o stavkanju.

Poudariti moramo, da mojstri nimajo nikakega tehtnega razloga za odklonitev kolektivne pogodbe in ureditve delovnih razmer. Pač pa bi bilo priporočljivo, da se ta stvar čim prej ugodno reši, ker bo škodovala vsem v času, ko imamo v Celju največji promet. Mislimo, da nam ne bo treba spregovoriti o tem, če kako resnejšo besedo ali celo objaviti krivice vsega tega, da bi javnost točno vedela, zakaj je Celje brez kruha. Prav razumljivo pa je, da pekovski pomočniki niso mogli in ne morejo sprejeti predlogov za novo kolektivno pogodbo, ki naj bi veljala brez poviška 10% le za dobo 6 mesecev. Ali naj pomočniki pristanejo na tako pogodbo, po kateri bi lahko mojstri odpustili delavce pozimi? Ne!

naših carinskih oblasteh. Ti ljudje nagovarjajo svoje znanee in takšne, s katerimi pridejo slučajno v dotik, obljubljajo jim na drugi strani meje zlate gradove, pripovedujejo, da imajo zanje že dobre službe pripravljene, dokler jih ne pregovorijo, da se podajo na nevarno pot čez mejo. Zato, da jih spravijo čez mejo, se pustijo dobro nagraditi. Danes je priznal na policijski takšen tihotapec živega blaga, da je dobil od štirih ljudi, ki jih je spravil čez mejo, 1000 din nagrade. Vtihtapljenje čez mejo ni samo brezuspešen poskus, da bi dobili v sosednji državi delo, temveč je zvezano tudi z življenjsko nevarnostjo. Naše obmejne straže budno pazijo na vse takšne pojave. Skoraj vsako noč pri meji nekaj beguncev, dostikrat pride tudi do streljanja in brezvestno tihotapstvo živega tovara je zahtevalo na meji že nekaj žrtev.

77 milijonov vknjiženih do konca junija

Zemljiška knjiga ljubljanskega okrajnega sodišča in tudi druge knjige v Sloveniji, žal da ni v tem pogledu podatkov, je pravi dober in zanesljiv barometer gospodarskega stanja Ljubljane in okolice, ki spada pod pristojnost in območje tega sodišča. V prvi polovici tega leta je bilo vknjiženih na razna posestva, hiše, tovarne in podjetja prav mnogo milijonov posojil in kreditov, ki jih dajejo ljubljanski denarni zavodi. V prvih šestih mesecih tega leta je bilo sodišču predloženih 992 predlogov za vknjižbo zastavne pravice in vrstnega reda glede posojil in kreditov v skupni vsoti 77.831.584 din. Zanimiv je splošen pregled, koliko je bilo vknjiženo v posameznih mesecih. Januarja 16.209.212, februarja, ki je dosegel rekord, 17.914.584, marca 11.282.914, aprila 12.812.677, maja 9.510.071 in junija 10.102.126. Vknjižena so bila dostikrat prav velika milijonska posojila.

Realne eksekucije so bile prve mesece redke. Zaradi davkov so večne težave, ki jih morajo prebrskati tako davčna uprava, kakor tudi posestniki. Maja in junija pa je državni zaklad po državnem pravobranilstvu v Ljubljani predlagal prav mnogo prisilnih vknjižb na razna posestva v mestu in okolici, ker so bili lastniki že dolgo v zastanku pri plačilu davkov. Na nekatere nepremičnine so bili vknjiženi prav veliki zneski davčnih zaostankov, drugod pa prav nizki, po 34 do 100 din. V maju je zemljiška knjiga zaznamovala 31 predlogov za prisilno vknjižbo zastavne pravice glede terjatev v skupnem znesku 270.500 din, od tega zneska odpade na državni zaklad 81.437 din. V juniju je zemljiška knjiga zaznamovala 58 predlogov za prisilno vknjižbo terjatev v skupnem znesku 256.570 din. Vknjižen je bil najvišji davčni zaostanek na neko nepremičnino v znesku 42.963, pa tudi najmanjši v znesku 53 in 150 din.

V zemljiški knjigi pa so bili na gotovih nepremičninah izbrisani tudi razni dolgovi, ki dostikrat datirajo skoraj sto let nazaj. V maju so bili

izbrisani dolgovi v skupnem znesku za 2.240.280 dinarjev, junija pa za 1.183.966 din. Maja n. pr. je bilo izbranih na nekem okoliškem posestvu na podlagi sodnega postopanja 50 goldinarjev, ki datirajo celo iz leta 1859. Izbranih je bilo dalje 38.660 kronskih terjatev, junija 28.416 kronskih terjatev, večinoma dolgov, ki so jih dajale posojilnice posestnikom v okolici na njih zemljišča, pa so jih že davno plačali, a se posestniki niso pobrigali, da bi jih takoj izbrisali. Ko bi bila zemljiška knjiga kako trgovsko podjetje, bi imela vsak mesec prav čeden denarni promet!

Učiteljski protialkoholni tečaj končan

V ponedeljek je bil odprt na drž. učiteljski protialkoholni tečaj za učitelje in učiteljice, ki se ga udeležilo 60 oseb. Tečaj je bil odprt na pobudo Lige proti alkoholizmu. Banska uprava je prispevala za tečaj znaten znesek, da so se mogli učitelji in učiteljice z dežele udeležiti tega tečaja. Vsak dan dopoldne so bila strokovna in poljudna znanstvena predavanja, ki so bila v zvezi s problemom alkoholizma. Vsi so sledili predavanjem z največjim zanimanjem in so pri debatah sprožili vodstvu tečaja prav praktične in v vzgojnem pomenu važne predloge, ki jih bo Liga upoštevala. Predsednik Lige in ravnatelj Državnega higienskega zavoda dr. Pire je prav skrbno vodil tečaj, kot sodniki pa so mu stali ob strani univ. doc. dr. Škerlj, primarij dr. Marinčič, učitelj g. Jagodič, upok. nadzornik g. Škulj, g. Uratnik, g. Rozman, g. Koblica, g. Grad in univ. prof. Makleov. Vsi predavatelji so svojo snov obdelali v preglednih, jedrnatih in strokovnih predavanjih. Včeraj je bil tečaj končan. Nato so tečajniki z dvema avtobusoma čez Ig in po vojaški cesti odpotovali v Rakitno, kjer je bil intimen sestanek. Tečaj je obrodil prav lepe uspehe.

Skrivnost smrtne megle

Hip nato se je zgodilo nekaj presenetljivega. Morda je bil slučaj ali pa preračunan namen, — delavec se je obrnil s tako naglo in nerodno krtnjo, da je htnil ob žensko. Suneč je bil tako krepak, da je odletela proti spodnji ograji... Njeno telo se je posvetilo — Devorny jo je v duhu že videl, kako pada v brbotajoč kotel, iz katerega se kadi vareča se tvarina —, tedaj pa so se njene roke nenadoma oprijele na spodnjo prečno letvo ograje.

Devorny je takoj skočil po polžastih stopnicah navzgor. Kakor je točno predvidel, so delavci bledi od strahu stali na brvi, a nihče ni kazal nagnenja, da bi ponesrečenki pomagal. Divji kriki ženske so rezali zrak, — nihče ni zmignil niti s prstom. Strah je zginil s potnih n sjašitih obrazov... Le sovraštvo je bilo brati z njih: smrtno sovraštvo, ki nikoli ne mine.

Devorny se je plosko vrgel na tla in zasadil nogi krepko med preprižene železne palice. Sedaj je iztegnil roko, zgrabil njen usnjati jopič — potegnil, a se je strgal... zaman. Pretežno, mnogo pretežno za njega edinega. A delavci so stali zraven in se niso zganili. Še enkrat je poskušal, podvojil je svoj napor. Zastonj. Niti za centimeter se mu ni posrečilo potegniti višje njenega telesa.

»Drži se krepko z desnico,« je mukoma iztisnil iz sebe. »Z levico se oprimi mojega tilnika!«

»Ne morem!« je vzdihnila.

»Stori kar ti rečem,« je zatulil, pa že se je zgodilo, česar se je bal: njena levica je zdrsnila. Le še z desnico se je držala. Če bi jo sedaj izpustil, bi bila izgubljena.

Pretežno, pretežno! Devorny je hropel. Okrenil je glavo kvišku. Zagledal je inženirje, Bledi in razburjeni so tekli sem

22 Takoj bo vsega konec, takoj... Le še nekaj sekund vzdržati... Naenkrat je videl, kako se je široko, masivno koleno pritisknilo na ozko žensko roko. Ženska je zakričala in izpuštila. Devornyju je postalo črno pred očmi. Sedaj je držal sam vse težo...

Vse naprej se je odigralo z bliskovito naglico. Devorny je prišel k zavesti šele, ko je obkrožen od inženirjev stal na ozki železni brvi, in zagledal bleščeče oči ženske, ki mu je slonela nasproti.

Hitreje kot on se je zbrala ona.

»Hvala vam,« je dejala prostodušno in mu pomolila roko. Toda njen obraz ni govoril nič o hvaležnosti. Le zmagovalje se je dalo brati v njem.

Devorny je razumel.

»Ni povoda,« je odvrnil mirno in spenjal raztrgano delavsko bluzo z zaponko. Nato je hotel oditi.

»Vi ste hraber mož,« je rekla prijazno. »Rešili ste mi življenje!«

»Že mogče,« se je glasil kratek odgovor.

»S tem, da ste izpostavili lastno življenje, ste me rešili,« je vztrajala. »Če ne bi vzdržali moje teže, bi padla oba.«

»Motite se,« je odvrnil Devorny hladno. »Jaz svojega življenja nisem postavil na kocko.« Za hipec so se njegove oči porogljivo zasvetile. »Če bi mi postali pretežki, vas bi izpustil. Čisto enostavno.« S tem se je naglo obrnil in šel nazaj k svojemu delu.

X.

Ko je Devorny uro kasneje zapuščal tovarno, ga je na dvorišču zadržal neki delavec.

»Otrok!« mu je zašepetal. »Ti si postal čisto blazen! Kaj so te že odpustili?«

»Detektiv je začudno zastrmel vanj.

»Odpustili? Zakaj neki? Mislim, da za rešitev človeškega

Ljubljana od včera do danes

Ljubljana, 22. julija.

Že 12 dni pritiska nad Slovenijo vročinski val. Povod vlada vročina, katere posledica je ponekod že huda suša. Ta povzroča prav znatno škodo na poljskih pridelkih. So kraji, ki trpe že tudi na pomankanju pitne vode. Včerajšnji dan je bil jako soparen. Proti večeru so se na zapadu začeli zbirati črni, deževni oblaki, ki so obljubljali, da nam prinesejo dež, zelo zaželen pri poljedelcih in vrtnarjih. Oblake pa je pregnal severnik. Včeraj je bil dosežen maksimum toplote. V Zvezdi je termometer zaznamoval najvišjo toploto okoli 14. Ta višek pa še ni dosegel onega, ki je bil zaznamovan pred 3 leti, ko je bilo na Vidov dan v senci celo +38° C. Včeraj je bila najvišja temperatura v Zvezdi +35,5° C. Davi je bilo zelo soparno in je termometer zaznamoval +22° C. Vremenarij pravijo, da še ne bo kmalu bistvenih vremenskih sprememb. Bo malo bolj oblačno, a še zelo vroče, saj se bližajo posejnim dnevom, niso pa izključene krajevne nevihte s kratkimi nalivi. Tudi Zemun pravi, da bodo te dni na zahodu nevihte.

Kopalna sezona je na višku

Izredno dolgo se drži tole julijsko vreme, čeprav se dan za dnem proti večeru nebo pričinja oblačiti, kmalu ponoči pa se že spet sprevetri. V mestu je podnevi skoraj nevtržno soparno, tako da ljudem kar ni obstati, če se vsaj za urico ali dve ne odpravijo kopal, da se nekoliko osvežijo in ohladi. Zvečer pa že spet računajo, da bo naslednji dan vroč kakor je bil minuli, kajti trajno se drži jug, ki vzdržuje lepo vreme. Vsa kopaljšča so zlasti v zgodnjih popoldanskih urah prenapolnjena. Ob Ljubljani in Savi ter Gradaščici kopalcev kar murgoli. Kopalni vlaki, ki vozijo proti Gorenjski, so polni. Čez polje vozijo vse popoldne kolesarji, pešci hite proti savskemu bregu in se vračajo o prvem hladu; to vse se ponavlja dan za dnem, ob nedeljah pa je promet še mnogo večji. Voda se je v tej vročini močno segrela. Obrežje nudi na jeziški in črnuški strani pestro sliko. Po Savi se premikajo črne točke, na bregu leže v vročem pesku tisti, ki se jim zdi, da še niso dovolj počrneli. Za drugimi, ki so že bolj podobni Indijancem in Malajcem, na noben način nečejo zaostajati. Nekateri se odpravljajo v kopaljšča, kjer si vzamejo kabino, drugi pa se preoblačijo kar tam v grmovju in puščaju obkole v bližini. Seveda je ta stvar bolj tvegana, kajti marsikdo se svoje neprevidnosti brdiko pokesa, ko vidi, da je bil okraden. Previdnejši si zato sami postavijo paznika in na imovino pazijo izmenoma. Lastniki in najemniki kopaljšč so poskrbeli, da njihovim gostom kopalcem ne manjka ničesar. Dobro so se oskrbeli z jedajo in pijačo. Tisti, ki imajo časa dovolj, da ne vedo kam ž njim, prihajajo namreč že dopoldne ter potem kosijo kar v kopaljšču. Živžvaj je velik, dovtipa in smeha dovolj, harmonika zahrumi, prav v časteh je kitara, veselo petje se razlega. Ko se zvečer začne daljšati sence, postane hladnejše, vrste kopalcev se začne redčiti; drug za drugim stopajo ljudje v vodo, ki že ni več tako gorka, da se še zadnjič oplaknejo. Potem pa se oblečejo ter odpravijo proti mestu, nekateri peš, drugi s kolesi, tretji z avtobusom, četrti pa z vlakom. Počasi se večeri in nazadnje potihne ves šumni prostor do drugega dne, ko se spet razmahne vrvež z isto močjo in živostjo.

Sobotni živilski trg

Je zdaj, ko smo sredi poletja, še posebno živahen in dobro obiskan. Izredno mnogo prodajalcev prihiti od vseh strani. Že v ranem jutru prispejo prvi in začno razkladati dobrote za na mizo po stojnicah. Komaj so se dobro namestili, že prihajajo tudi prvi kupci. Ob sobotah je treba nakupiti kar za dva dneva. Gospodinje odhajajo po nakupih, ki se kar zavlečejo — treba je dobro pogledati, kaj človek vzame, če morda ni kje še kaj boljšega in povrhu tudi cenejšega — težko otovorene domov. Zdaj gre izredno mnogo sadja, zlasti jabolk in hrušk, pa tudi marelic in zgodnjih breskev.

Nesreča ne pozna počitka

Mestni ubožec Valentin Ham je nesrečno padel ter si poškodoval desno roko. Na desnem očesu se je poškodoval Leopold Gošče iz Litije.

Cirkularna žaga je porezala prste na desni roki mizarškemu vajencu Francetu Koprivnikarju Z Brega pri Litiji.

Pa še enega Litijčana je včeraj zadela nesreča: delavec sin Lojze Muzga je padel s stopnic ter si zlomil levo roko.

Rudarju Kristjanu Godinju iz Zagorja ob Savi je pri delu padel v oko drobec premoga.

Pri delu je odletel progovnemu delavcu Štefanu Vodilju v spodnjo čeljust kos železa.

Padel je ter si zlomil desno roko Janez Kralj, sin zidarja iz Begunj.

Hči mesarskega pomočnika, Ljudmila Oven, se je po nesreči precej močno poparila z vrolo juho.

V bolnišnici promet kar ne preneha. Vsak dan je dovolj novih pacientov, ki prihajajo po pomoč.

V pretepu je izgubil življenje

Dva rezervista, ki sta bila odpuščena z orožnih vaj, sta se prav zaradi neke malenkostne reči najprej sporekla, potem pa sta si tudi dejansko skočila v lase. Nenadoma je eden izvelkel nož ter zabodel drugega z vso silo v spodnji del telesa. Zabodeni se je zgrudil ter je že po petih minutah izdihnil. Rana je bila smrtna. Ubijalec je potem pomagal prenesti žrtev k bližnjemu zdravniku, ta pa je lahko ugotovil le še smrt. Svoj zločin je priznal brez oklevanja. Po končani prvi preiskavi bo vojaška oblast izročila stvar državnemu tožilstvu, ki bo nato podvzelo s svoje strani nadaljne korake.

Še o materi na Gmajni!

Zakotni, Ljubljancem skoraj tuj park, se je proslavil. Niso se na njem pasle krave, tudi orhideje niso vabile čebel, ajda bi na tem mestu morda zorela; ali kaj, ko je vsemu kriv čuden spomenik! Iz kulturne radovednosti je trava hunskega poteplana — kip kmetke matere je oskrnjen. Črn katran in »vešč« dleto sta ga oskrunila, ne kmetška motika!

Na kratko, vandalizem! Zalostna iz te Šentflorjanske doline! Estetični okus — zamisel — izdelava? Vse v redu, samo ni v redu barbarsko obračunavanje, čeprav se gotovim estetom žledici barbarsko krčijo. Kritika je dovoljena dekadencu umetnika lahko tudi razvoja. Groteska je grotesko potencirala — ena je izvalno ustvarila, druga izvalno uničila. Zalosten je samo ta primer v naši slovenski sredini. Mnenja laične javnosti je bilo izjavno (mogoče opravičeno), ali pošteno mnenje tako dejanje obsoja! Da bi se neestetični pogrešek mestne urbanistike odstranil, za to so peresni boji na pravem mestu. Vihra revolucije uničuje imovine, gre pa mimo spomenikov, posebnost če so ti kmetkasto zamisljeni. Če so pa literarno grotesko izraženi, ni suha materija temu nič kriva. Veto tej literarni kiparski betonski grupi ima svoje oskrbo ozadje — politika je politika — osebnost je osebnost — pobalinstvo je pobalinstvo — eksperimenti! Lektorika ima svoj čar — če se pa lovor osuši, je tudi za skromno juho dober!

Resnici in stvarnosti v lice! Taki načini in take razsodbe o umetniški estetiki, najsi bo ta grobo infantila ali pa renesančno nadestetska, tudi lahko osebno samopasna, taki načini so žalostno spravevali za našo sredino! Veak pošten Slovence obsoja tako obračunavanje. Pred resnico nam popadajo vse kulise, tako početja spadata med barbarsko moderno metodiko. Sohe, kipi ali celo javni vrtni spomeniki se ne odstranjujejo na tak način. To surovo rušenje ni vzklilo iz razžaljenosti materinih občutij!

Toliko resnici na ljubo!

Ivan Čargo.

Darujte za VI. mednarodni kongres Kristusa Kralja, ki bo v Ljubljani od 25. do 30. julija 1939

Požar v Vrbičju

Vrbičje pri Grosupljem, 22. julija.

Sredi noči je kmetje iz vasi Vrbičje nenadoma zbudila iz trdnega spanja plat zvona in krik: »Gorik! V hipu je bila vsa vas pokonci in vsi so hiteli h gorečemu kozolecu, ki je last posestnika Podražja Antona. Kozolec-dvojnik, dvajstajstdelni, je bil natlačen z žitom in senom. K požaru so takoj prihiti gasilci iz St. Jurija in Ponove vasi in z velikim trudom se jim je posrečilo, da so požar omejili, ker bi se ogenj sicer mogel razširiti tudi na druga poslopja. Podražja Anton trpi precej škode, ker mu je uničeno seno in žito, poleg tega pa krije zavarovalnica komaj polovico vrednosti kozolca.

Polovična voznina za Celjsko razstavo

Prometno ministrstvo je dovolilo polovično voznino na vseh železnicah ob priliki Celjske razstave, ki bo od 29. junija do 6. avgusta v Celju. Za razstavo vlada v Celju in po vsej Sloveniji ter še preko nje veliko zanimanje. Na njej sodeluje obrt, trgovina, industrija, umetnost, filatelija itd. Posebnost Celjske razstave bo tudi ogled celjskega regulacijskega načrta, katerega bodo v ponedeljek ocenili, nato pa razstavili. V nedeljo 30. julija bo ob priliki Celjske razstave ob 5 popoldne koncert Trboveljskih slarčkov. Na razstavi bo sodelovala celjska vojaška godba. V teh dneh vsi v Celje!

življenja vendar ne bodo delavca odpustili.

Oni drugi se je nekoliko porogljivo nasmehnil.

»Zato ne, temveč zaradi tvojega drznega govorjenja.«

»A tako!« Devorny je brezbrizno »komiznil z rameni.

»Vedenje te žensčine mi ni nič ugajalo, pa sem jo hotel nekoliko kaznovati!«

»Se ti je tudi posrečilo! Celo sijajno! Kot smrt blede je postala od jeze. In če zaradi tega ne boš letel iz tovarne...«

»Toda to vendar nima s tovarno nič opraviti,« ga je prekinil detektiv osuplo.

»Oho!« Oni drugi je izbuljil oči. »Zdi se, da sploh ne veš, koga si »kaznoval,« ha?« Nagnil se je naprej in še tišje šepetal:

»Da boš vedel — ona je hčerka starega Lammerleya!«

»Človek sicer ne sme drugemu želiti nič hudega,« je modroval oče Sam po večerji, »toda ta ženska — imenuje se Liane, točno Liane! — no, ta pa utegne človeka že napeljati na razne zle misli...«

Devorny je molče kadil. Oči Marion so občudujoč visele na njegovem ostrem obrazu, — videla je v njem le junaka, a Samove ugotovitve se je zdelo, da niso pri njej izzvale niti najmanjšega navdušenja.

»Da, da,« je nadaljeval Sam zamišljeno in prižgal svojo pipo. »Če bi ne bilo brezbožnosti, bi dejal, da želim tej ženski, da bi cepnila v kotel goreče barve... Ti je ne poznaš, Kennilbury, ker še nisi mogel videti, kako podla je. Verjemi mi, da dobi vsak delavec, o katerem si je bila v svojo knjižico napisala le eno pripombo, še istega dne izplačano svojo mezdno in lahko gre, mora iti... Da, to in marsikaj drugega ti je znano. V vsakem primeru pa je bilo tvoje dejanje, če ga pogledamo s čisto človeške zrelščice, velikopotezno. Samo po sebi razumljivo — velikopotezno! Toda — Bog mi odpusti grehe — jaz... jaz tega ne bi bil storil...«

Od tu in tam

Dve novi tovarni za celulozo namerava zgraditi ministrstvo za gozdo in rudnike, obenem pa hitro povečati obrat v dosedanjih tovarnih v Drvarju. Ustanovila se bo družba »Jugoceluloza d. d. e. e. Vse tri tovarne bodo proizvajale nebeljeno bisulfitno celulozo, ki se rabi za predelovanje v papir in za proizvodnjo umetne svile in medicinskih vat. Dosedanja tovarna v Drvarju je imela letno kapacitete 18.000 ton. Ta tovarna bo samo modernizirana, pač pa bosta novi dve tovarni v Zavidovičih in v Gorekem Kotarju proizvedli letno 45.000 ton. Država bo najela v ta namen posojilo več sto milijonov dinarjev.

Izvoz večjega števila surovin je prepovedala naša vlada. Tako se ne bo smela več izvažati volna, staro železo, surova juta, surove debele kože, loj, ribje olje in kavčuk. Za te predmete je izvozni odbor prej dal dovoljenje za izvoz omejenim količinam, sedaj pa bo prepovedan izvoz tudi vsake najmanjše količine. Vse te surovine bo namreč potrebovala naša domača industrija sama.

Pri 128 letih, ki jih je doživela, se Janica Gjorgjevič iz Cetinja v Crni gori še zmerom počuti zdravo. Kot 18letno dekle se je poročila s trgovcem, ki ji je po kmalu umrl. Stara leta preživlja pri svojem pranečaku, ki je hotelier. Kljub svojim 128 letom pa Janica še zmerom dela, pospravlja po kuhinji ali pa plete nogavice. Pri delu ne rabi očal.

Slepec je ubil otroka in mu oslepil ženo neki neznanec v vasi Donja Pušča pri Zagrebu. Slepec Milorad Gjurič je kot vojni invalid dobil dovoljenje, da sme s svojo kitaro prosičiti po vsej državi. Z njim je potovala tudi žena in mala hčerka. Ko sta predčerašnjim odpotovala iz Zagreba proti Sloveniji, ju je pri Donji Pušči dohitela noč. Odsli sta v bližnji skedenj in zaspala. Kmalu pa ju je prebudil pok puške. Ko sta pogledala, sta videla, da je strel zadel njuno hčerko v glavo in jo ubil. Prav tako je dobila v glavo nekaj šiber tudi slepečeva žena. Zdravniki so dejali, da bo sedaj tudi Gjuričeva žena oslepla. Kdo bi bil storilec in zakaj je izvršil zločin, pa se ne ve.

Otroci so zažgali hišo, v kateri sta zgorela dva otroka. Ta nesreča se je dogodila v vasi Jankovič pri Travniku. Vsa družina Mačičev je odšla na polje, doma so ostali le otroci. Sedemletni bratec in osemletna sestra sta prinesla pred hišo slamo in jo zažgala. Kmalu se je vnela še hiša, v kateri sta spala 4 letni bratec in petletna sestra. Ko je ogenj objel vso hišo, sta starejša otroka preplašena pobegnila, mlajša pa sta se med tem v dimu zadušila in nato zgorela. Ko so prišli ljudje e polja, je bila vsaka pomoč že zaman.

Petnajst cigánov se je okužilo s steklinjo, ker so jedli meso zaradi stekline poginulih svinj v vasi Šušljah pri Petrogradu. Kmetu Kostu Mušesku je poginilo več svinj. Kmet je velel svojemu hlapcu, naj jih naloži na voz in pelje zakopat. O stvari so pa izvedeli tudi cigani. Spremljali so hlapca in mu pobrali svinje, preden jih je mogel zakopati. Ko se je hlapec vrnil, je zgodbo povedal gospodarju, ta pa je vse javil oblastem. Živinozdravnik je pregledal ostanke svinj, ki so jih pustili cigani, in dočkal, da so živali poginile zaradi stekline. Takoj so prijeli nekaj cigánov in jih cepili proti steklini. Le kakih petnajst jih niso mogli dobiti, ker so odšli na svoje domove preko bližnje romunske meje. Nekaj dni kasneje pa je v vasi Šušljah prišla vest, da je pobesnel en cigan, pri vseh drugih, ki niso bili cepljeni, pa se že kažejo enaki znaki. Kaže torej, da bodo zboleli vsi romunski cigani. Zato se je strah polastil tudi vseh tistih, ki so jedli okuženo meso, pa so bili pozneje cepljeni proti steklini.

Iz Sarajeva poročajo, da je zaradi velike vročine, ki vlada po vsej Bosni že nekaj dni, izbruhnil gozdni požar v planini Romanija. Zavzel je obseg 1500 kvdr. metrov. Po zaslugi oblatnih organov in ljudstva je bil požar takoj omejen. Kmalu za tem pa je izbruhnil na drugem kraju nov požar, ki pa ga do zdaj še ni bilo mogoče zadušiti.

Poseben predlog za razdelitev denarja osrednjega zdravstvenega sklada za zaščito dijakov je predlagal rektor zagrebskega vseučilišča. Vsako leto morajo vsi dijaki in akademiki plačati posebno pristojbino za zdravstveni sklad. Ta pristojbina se potem po posebnem ključu razdeli med šolske odbore, nekaj dobi banovinski zdravstveni odbor, ostanek pa se steka v osrednji zdravstveni sklad v Belgradu. Tam je sedaj skoraj 14 in pol milijona dinarjev. Ker pravijo predpisi, da se ta sklad lahko razdeljuje, čim doseže višino 10 milijonov dinarjev, je belgrajski odbor predložil načrt, po katerem bi dobila srbska vseučilišča in šole skoraj vse, ostale banovine pa bi bile silno prikrajšane. Zato je prosvetni minister Čirič tak predlog odbil. Rektor zagrebske univerze je predlagal, naj se posameznim banovinam in univerzam podeli tolikšna posojila, kolikor so prispevale v sklad, za naprej pa naj akademiki plačujejo v zdravstveni sklad 25% svoje šolnine. Od tega pa naj ostane na učnem zavodu 90%, le 10% pa naj prejme osrednji zdravstveni sklad.

110 akademikov iz vseh jugoslovanskih vseučilišč je odpotovalo v počitniške kolonije v Bolgarijo. Jugoslovanski akademiki so gostje svojih bolgarskih tovarišev. Preživeli bodo mesec dni ob Črnem morju in z osebnimi stiki pomagali širiti boljše poznavanje med nami in Bolgari. Po medsebojnem dogovoru pa bo prav toliko bolgarskih akademikov prišlo v goste na počitniške kolonije jugoslovanskih akademikov.

Nenavadna nesreča se je dogodila kmetu Filipoviču iz Racinovca pri Vinkovcih. Vaškemu kovaču je prinesel popravil kolo od voza. Med delom pa se je kovaču snelo kladivo z ročice in se zaletel kmetu v trebuh. Filipovič so takoj prepeljali v bolnišnico, kjer so zdravniki ugotovili, da je udarec težkega kladiva povzročil, da so mu počila čreva. Kmetu ni bilo nobene pomoči več.

Uspeh so dosegli s stavko gradbenih delavci v Splitu. Zaradi podražitve življenjskih potrebščin so postavili zahtevo, da se jim povzajo mezde. Ker gradbeniki niso pristali na predloge, je izbruhnila stavka. Nazadnje pa so se delodajalci vdali in pristali na nove mezde. Tako bodo gradbeni delavci dobili posledaj na uro po 5,40—11 dinarjev.

V Belgradu se zdaj mudi in vzbuja povsod veliko pozornost ameriška filmska odprava, ki kljub neznanosti vročini pridno filma po Belgradu. Predvsem se zanima za živilski trg ter za življenje po belgrajskih ulicah. Ni znano, koliko časa se bo zadržala v Belgradu, prav tako pa tudi ne, kakšen bo film, v katerem bodo prikazovali tudi življenje v naši prestolnici in kako se bo imenoval, še manj pa seveda, kdaj bomo imeli urliko ta film videti.

Kongres Kristusa Kralja

od 25. do 30. julija 1939

»Igra o kraljestvu božjem« Razpored za vajo dne 23. julija

Nedeljska vaja je za uspeh igre posebno pomembna. Zato se čuti sleherni, ki sodeluje, za odgovornost za ta uspeh in naj se brezpogojno drži sledečih navodil, ki jih ni mogoče drugače sporočiti prizadetim:

1. Na Stadionu je treba biti že ob 9 dopoldne.
2. Za vse je vhod v Stadion iz Vodovodne ceste.
3. Igralke in igralci (oziroma vsaj zastopnice in zastopniki) se zbere v severozahodnem kotu Stadionu.
4. Zbor angelov se zbere v areni pred gl. tribuno.
5. Glasniki se zbere na vrhni terasi gl. tribune.
6. Oddelek godbe »Slog« naj bo na terasi ob bodočem godbenem paviljonu.
7. Zbor nove krščanske mladine naj se zbere za nabrežnimi terasami ob svojih napisih (kakor preteklo nedeljo).
8. Vsi fantje, ki ne nastopajo v zboru nove krščanske mladine, naj bodo na padini od treh glavnih vhodov (ob Tyrševi cesti) do tekališča.
9. Vsi solisti se zbere ob oddelku godbe »Slog«.
10. Vsi vodje zbora posvetnih in vernih na tekališču pred igriščem za roket (v severozahodnem kotu arene).
11. Vsi s posebno okrožnico pozvani predstavniki na igrišču za roket.
12. Vse tehnične osebe pred prostorom za bodoči godbeni paviljon.

Splošna navodila: V nedeljo bomo govorili besedilo vsi na pamet. Knjižice vseeno prinesite s seboj. Fantje pod točko 8. bodo knjižice dobili na Stadionu. Bodimo točni! Vaja je ob vsakem vremenu. Ker je pred mašo gasilska vaja, naj nihče ne hodi po areni. Krepko prenašajmo vročino!

Četrtnska voznina

Ker je ministrstvo dovolilo v dneh kongresa četrtnsko vožnjo, bo udeležba na kongresu gotovo velika, zato si knjižice pravočasno poskrbite. Četrtnska vožnja bo mogoča le s knjižico.

Kongresna pisarna sporoča:

Mladinska prireditel. V soboto, 29. julija zjutraj bo na Stadionu velika prireditev naše katoliške mladine.

Mladina ljubljanskih, srednjih, meščanskih in ljudskih šol naj se ob triletni na 7 zjutraj zbere vsaka v svoji šoli. Ob 7 mora pod vodstvom gg. katehetov in profesorjev verouka biti vsa mladina — tudi tista z ljubljanske okolice — zbrana na Kongresnem trgu, kjer se bo uredila v sprejod. Mladina iz oddaljenih krajev odide takoj s kolodvora na Stadion.

Pevska vaja za ljubljansko mladino bo v četrtek 27. julija ob 6 zvečer na dvorišču »Slog« (vhod iz Pražakove ulice).

To obvestilo naj blagovolijo gg. župniki in predstojniki redovnih cerkva v nedeljo oznaniti.

Zanimiva partija pokerja

Stala je 16.000 dinarjev, nazadnje pa je morala poseči vmes policija

Maribor, 21. julija.

V Mariboru se je pred leti veliko hazardiralo ter so nekateri zapravili na kartah visoke vsote. Bilo je v tistih časih precej kvartalskih afer, ki so dajale nekaj časa mariborskim jezikom dosti za posla. Zadnja leta pa je tudi to zamrlo, le od časa do časa pronikne v javnost še kakšna začetna novica, da je ta ali oni izgubil na kartah nekaj tisočakov. Razumljivo tedaj, da je partija pokerja, ki se je te dni igrala v spremstvu izredno zanimivih dogodkov, vzbudila temveč pozornosti in govoric.

V igralnicah mariborskih lokalov so že skoraj čisto izginili obrabi starih znanih hazardistov, katerim je bila malenkost zaigrati v eni noči težke tisočake. Pri igralnih mizah sedijo večinoma igrači remija, bridgea, tudi taroka in sličnih nedolžnih iger. Vendar se je med današnjo našo zlatlo mladino znašlo nekaj takšnih, ki vneto presede večer za večerom pri pokerju ter sličnih hazardnih igrarh. Dostikrat se igra za visoke vsote. Bilo je pred nekaj dnevi, ko se je znašla prijetna družba štirih gospodov, ki so si privoščili lep popoldanski izlet. Vrnili so se v mesto rožnate volje, pa jih je prijelo veselje, da bi vrgli kvarte. Dva med njimi sta bila precej — kakor se reče — »obuta«, imela sta namreč denarnici dobro založeni. Eden se je odpravil na dopust v Italijo, za katerega si je pripravil 15 jurjev. Ostala dva sta bila menda manj založena z gotovino, zato pa sta imela več sreče. Družba se je umaknila v hladno in globoko klet nekega lokala, pa je začela igrati poker. Sreča je bila opo-

teča, sedaj se je držala tega, potem spet drugega, karte so kar plesale po mizi in ure so tekale pozno v noč. Nazadnje je enega, ki je zaigral že celega jutra, prijel spanec, pa se je na tihoma poslovil. Ostala trojica je igrala naprej, vstajalo je že belo jutro, pa se je še vedno kvartalo, nazadnje pa je že šlo proti poldnevju, ko se je tisti, ki se je odpravil na dopust v Italijo, zavedel, da se je njegovih 15 jurjev preselilo v tuje žepce. Pri tej zavesti ga je prijela silovita jeza. Predstavljaj si se, kako na lepem je izgubil tisočake, s katerimi bi se bil na dopustu imenitno imel. V tej sveti jezi je vstal ter odhitel po prvega policijskega stražnika, kateremu je izpovedal svojo veliko smolo. Mislil je menda, da mu bo stražnik pomagal, da bo prišel do svojih zaigranih jurjev. Stražnik je seveda šel v lokal ter denar zaplenil. Dobil pa je le 9 tisočakov, ostalih šest in še sedmi, katerega je zaigral prejšnjega večera četrti partner, pa je nekam skrivnostno izginilo ter jih še do sedaj niso našli. Z denarjem, ki ga policija pri hazardni igri zapleni, pa je tako, da ga ne dobi nazaj tisti, ki ga je izgubil — saj ga je izgubil prostovoljno, ker ga ni nihče silil k igranju — temveč gre v državno blagajno. Tako ni prišla ta vesela partija pokerja koristi niti dobitnikom niti tistemu, ki je vso igro financiral: on ima le to zavest — če že nima on denarja, ga nimata tudi njegova nasprotnika. Zadeva pa se sedaj obravnava pri policiji še naprej ter bo imela najbrž še neprijetne posledice. Hazardne igre za tolikšne vsote so namreč pri nas prepovedane.

Športne vesti

Dunaj: Belgrad. Sinoči ob 11 zvečer je odpotovala iz Belgrada nogometna enajstorična, ki bo v nedeljo nastopila v Celovcu proti najboljši nogometni enajstorični Dunaja. Belgrajska podzveza je za to važno tekmo v Celovcu določila reprezentanco, ki je sestavljena v glavnem iz igralcev SK Jugoslavije. Belgrajski listi močno kritizirajo to reprezentanco in menijo, da belgrajska podzveza ne bi smela postaviti v reprezentanco za tako važno tekmo, kakor bo v Celovcu, igralce, ki že cel mesec ne trenirajo. Belgrajčani gledajo z veliko skepso na izid jutrišnje tekme med reprezentancama Dunaja in Belgrada v Celovcu.

Stoletnica ustanovitve švedske gimnastike. V teh dneh bodo slavili stoletnico rojstva P. H. Linga. Ling je bil tisti znameniti športnik, ki je iz Švedov napravila narod športnikov in zdravih ljudi. Še danes je Lingova gimnastika in telovadba v vseh deželah močan vzor. Švedi so za stoletnico tega svojega znamenitega moža pripravili veliko slovesnost pod imenom »Lingijada«. Lingijada je švedsko športno slavlje, ki bo trajalo osem dni in pri katerem bodo švedi pokazali visoko stopnjo svoje telovadbe in svojega športa. Lingijade se udeležuje s svojimi telovadci in športniki, deloma pa samo z zastopniki sedem in trideset držav, ki se hočejo na ta način pokloniti ustanovitelju moderne telovadbe in gimnastike, ki jo je uvedel Ling. Za našo državo je šel kot opazovalec v Stockholm g. Drago Ulaga, šef strokovnega oddelka v ministrstvu za telesno vzgojo.

Lingijada se je začela 20. julija z velikim slavljem in z nastopom vseh zastopstev držav, ki sodelujejo pri tej slovesnosti. Zastopstva posameznih držav so vkorakala na Stadion v Stockholm po abecednem redu. Lingijada je svečano odprl švedski kralj Gustav V. Za njim je govoril minister Per Albin Hansson, najmočnejši mož na Švedskem. V svojem kratkem govoru je poveljeval zasluge Linga za moderno gimnastiko, naka je kralj odkril na Stadionu doprni kip Linga. Po tej slovesnosti so v svečanem mimohodu korakali vsi udeleženci mimo kralja.

Stockholm je v teh dneh popolnoma izpremenil svoj obraz. V Stockholm mrgoli ministrov, športnih vodij, poslaničkov in profesorjev telovadbe. Pokroviteljstvo nad prireditvijo so prevzele najuglednejše osebnosti švedskega javnega življenja in vsi poslanički tujih držav na Švedskem. Poleg športnih in telovadnih prireditev v tem tednu bo v Stockholm tudi cela kopica kulturnih prireditev, koncertov in slinčno. Lingijada bo trajala do 28. julija.

Deset japonskih atletov se je te dni izkrcalo v Neaplju, odkoder nameravajo potovati na Dunaj, da se udeležijo svetovnega akademskega atletskega prvenstva. Iz Dunaja bodo ti atleti nastopili še na nekaterih atletskih prireditvah v drugih mestih Evrope. Japonski atleti so pokazali do sedaj naslednje rezultate: Taniguchi (100 m 10,6; 200 m 21,4); Yazawa (100 m 10,6; 200 m 21,6); Ma-

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer	Temperatura	Relativna vlažnost	Veter	Pada-vine
	sko stanje	v C	na 10 m	(smernost, jakost)	m/m vrsta
Ljubljana	759,3	33,8	18,0	09	7 NE,
Maribor	758,7	34,5	2,1	0	0
Zagreb	761,3	35,0	20,0	60	5 S,
Belgrad	761,0	7,0	22,0	50	0 SW,
Sarajevo	764,0	38,0	13,1	60	0
Vis	761,0	31,0	23,0	50	0 SE,
Split	761,0	38,0	27,1	30	0
Kumob	761,0	34,0	24,1	60	0 NNE,
Rab	761,0	32,0	23,1	50	0
Dubrovnik	761,0	33,0	22,1	70	0 NE,

Vremenska napoved: Deloma oblačno, spreminljivo in soparno vreme. Močno nagnjenje h krajevnim nevihtam.

Koledar

Sobota, 22. julija: Marija Magdalena; Lavrencij Brind.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarnar: mr. Leustek, Resljeva cesta 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12, in mr. Komotar, Vič.

Izletnike in turiste ter vse ostalo potujoče občinstvo opozarjamo, da je biljetarna PUTNIKA-a na Masarykovi cesti 14 — palača Grafika, odprta tudi ob nedeljah že od 5. ure zjutraj do 10. ure dopoldne ter od 11. ure dop. do 14. ure popoldne. Priporočamo cen. občinstvu, da se poslužuje udobnosti PUTNIKOVE biljetarne.

Od 25. julija naprej so na razpolago v vseh biljetarnah Putnika tiskani sporedi vseh tu- in inozemskih izletov, ki jih v mesecu avgustu priredi Tujsko prometna zveza v Ljubljani.

V Ljubljano je prišel najbolj znani narodni guslar Milovan T. Tomović iz Crne gore. M. T. Tomović ni navaden guslar, ampak je guslar-umetnik, za kar je dobil že vrsto priznanj. — Danes opoldne bo nastopil v radiu, namerava pa ostati v Ljubljani več dni ter bo priredil nekaj samostojnih nastopov.

Mestno zdravniško dežurno službo bo opravljal od sobote od 8 ure zvečer do ponedeljka od 8 ure zjutraj mestni zdravstveni svetnik dr. Mis Franta, Poljanska cesta št. 15, II. nad., telefon št. 32-84.

Služba božja na Šmarni gori. Na kongresno nedeljo 30. julija na Šmarni gori ni običajne službe božje ob 10.

Romarski shod pri sv. Luciji na Skaručni. Romarski shod na Skaručni, ki bi moral biti na kongresno nedeljo, se je preložil na prihodnjo nedeljo 6. avgusta. Tedaj bo že v soboto zvečer običajna romarska pobožnost, govor in pete litanije z ljudskimi petjem. V nedeljo so pa službe božje ob 6. pol 9 in 10 in eicer pridiga, slovesna sv. maša in darovanje za potrebe te cerkve. Romarjem se nudi prilžnost, da prejme sv. zakramente.

Ogled začasnega hidrotehničnega laboratorija na Viču (Cesta dveh cesarjev 114), s predavanjem kol. inž. Milovana Goljevčeka o rezultatih modelne preiskave praga, projektiranega na Savinji pri Celju, in predavanjem številnih eksperimentov, priredi za svoje člane in po njih vpeljane goste Zdrženje Jugoslovanski inženirjev in arhitektov, sekcija Ljubljana, v torek 25. julija ob 19.

Aeroklub in prijatelji pokojnega aeromehanika in pilota g. Podobnika so darovali njegovi družini namesto venca 1000 dinarjev.

Kr. banska uprava sporoča o napredku javnih del v okraju Šmarje pri Jelšah za dobo od 1. do 15. julija 1939 sledeče: z delom nadaljuje pri sledečih cestah: 1. banovinska cesta II. vrste Loka-Virštanj-Golobinjek: a) osek Golobinjek: naprava kamenja in čiščenje jarkov in banketov, tlakovanje cestnice od km 1.400 do km 1.500; b) osek Loka: sanacija plazu v km 1.000, zemeljska dela od km 2.100 do km 2.200; 2. banovinska cesta II. vrste Sodna vas-Rogaška Slatina: nadaljevanje zemeljskih del od km 0.600 do km 0.900.

Rdeči križ v Ljubljani razpošilja svojim članom in prijateljem lombolske karte v razprodanju. Tombola bo 10. septembra t. l. na Kongresnem trgu. Glavni dobiček je stavbena parcela v izmeri 644 kvadratnih metrov. Pomagajte nam pri naši človekoljubni akciji!

Kraj. organizacija JRZ za šempetrski okraj v Ljubljani sporoča svojemu članstvu, da se udeležimo v soboto 22. julija pogreba za umrlim članom in odbornikom Franjem Penceljom. Pogreb bo izpred mrtvašnice v bolnišnici ob 4 popoldne. Sprejem v I. razred drž. učiteljskega v Ljubljani. Učenke smejo vlagati prošnje za sprejem v I. razred do 15. avgusta in ne samo do 20. julija, kakor je bilo v notici pod zgornjim naslovom (16. julija) napačno javljeno.

Krajevna organizacija legije koroskih borcev v Ljubljani poziva svoje člane, da se v čim večjem številu udeležijo proslave dvajsetletnice, ki jo priredi agilna krajevna organizacija L. K. B. v Gornjem gradu v nedeljo, dne 30. t. m. v gornjesavinskem trgu v Ljubnem. Ljubljanski krajevni odbor je sporazumno z glavnim odborom za to priliko rezerviral poseben avtobus, cena vožnje tja in nazaj etane za osebo 25 dinarjev. Prijave za izlet sprejema tajnik vsak večer od 15—19 ure in to do srede, t. j. 26. t. m. Ker je še nekaj sedežev na razpolago, naproščamo tovariše, da se čim preje prijavijo.

Valentin Vrhunec

trgovski poslovođa in posestnik

Dragega pokojnika bomo spremili na njegovi zadnji poti k večnemu počitku v nedeljo, dne 25. julija 1939 ob pol 5 popoldne iz mrliške veže splošne bolnišnice na pokopališče v Dravlje.

Ljubljana, dne 22. julija 1939.

Globoko žalujoči:

Katarina, soproga; Milan, Zdravko in Mira, otroci ter ostalo sorodstvo.

Ironsides - 'Železni boki', Smigly - 'Hrabri'

Kaj bi angleški general Ironside in poljski maršal Smigly vedela povedati o svoji preteklosti

V Varšavi se je te dni mudil na obisku angleški general Ironside. Imel je več razgovorov tudi z vrhovnim poveljnikom poljske vojske maršalom Rydzom Smiglym. Kakor je navada ob takšnih priložnostih, ko pride kakšna tuja visoka osebnost kam na obisk, so tudi generalu Ironside na čast priredili v Varšavi takoj prvi dan slavnostno večerjo, ki je bila dokaj razkošna, kakor sta razkošni poljska kuhinja in klet, tudi če niso na vrsti ravno tako visoki obiski. Da je bilo na tej slavnostni večerji vseh najboljših angleških, francoskih in poljskih jedi in pijač, o tem bi bilo pač odveč govoriti, saj vendar takšni generali in maršali niso kar tako.

Človeku kaj rada uide misel nazaj v bližnjo in daljnjo preteklost, ko so se odigravali prav tako veliki dogodki, kakor se odigravajo danes. Morda pa le nista general Ironside in maršal Ridz Smigly govorila samo tem, o čemer so na kratko poročali med političnimi vestmi dnevnih časopisov. Saj je bil to prvi sestanek dveh velikih vojakov, ki sta v svojem življenju že toliko različnega doživela. Kaj, če bo whisly, burgundcu in pri starem poljskem vinu ali kavi nista pokramljala kaj o svoji pisani preteklosti, v kateri sta hodila eiser vsak svojo pot, a jima je vendar prinesla tako bogate skušnje. Pa recimo, da sta pripovedovala drug drugemu o svojem življenju, o svoji zgodovini vsaj od leta 1914 dalje. In če sta o tem res govorila, sta imela oba brez dvoma dokaj povedati. General je o sebi lahko povedal takole:

Ironsides:

»Moje ime pomeni toliko kot »Železni boki«. Star sem danes 69 let in merim v višino šest čevljev in pet palcev. Vsi moji predniki so bili vojaki in tudi jaz sam, mlad kadet za časa vladanja kraljice Viktorije (Bog ji daj dobro!), sem bil vzgojen tako, kakor je bil v naši rodbini običaj, v trojnem spoštovanju: v spoštovanju starega lorda, ki je zdaj v nebesih, do kraljevske družine, ki je v Buckinghamski palači in do naše zastave, ki zmagoslavno viba na petih zemeljskih celinah.

Se tako stroga vzgoja pa ni mogla preprečiti, da ne bi bilo moje življenje izredno pustolovsko. Čudno, kako majhen je svet! Govorim 12 jezikov in boril sem se domalega proti vsem na tem zemeljskem planetu: najprej v Južni Afriki proti Burum, ki so imeli prav takšno moralo kot puritanci, nato v Keniji proti črncem, ki so metali sulice, namočene v strup, od leta 1914-1918 sem se boril v Franciji proti Nemcem, ki pravijo, kako zelo so civilizirani, pa so tedaj uporabljali v boju strupene pline, 1919 v Arhangelsku proti Rusom, ki so korakali bosi po snegu in prepevali svojo internacionalo, pozneje, leta 1922 v Ismidu proti Turkom, Kemalovim pristašem, ki so hoteli svojim ženskam odpraviti krinke z obrazov in odpreti hareme, in končno, skoraj pred kratkim v Indiji, kjer ni bilo vojne, proti revolucionarjem,

ki so se navduševali za človekoljubje Mahatme Gandija, pri tem pa uprizarjali napade na vlake, da so iztirili...

Kakšni sovražniki! — se boste začudili. Dobro! Toda povsod se mi je posrečilo voditi vojno po treh istih pravilih, ki so: ne sovražiti sovražnika, ne dajati mladim častnikom ničesar več kot samo to, kar neobhodno potrebujejo za življenje, in vsako jutro telovadi, da ostanete krepaki! Vse to troje se mi je povsod posrečilo.

In kakšni spomini so mi ostali iz onih časov? Leta 1900 sem v Transvaliji lastnoročno zadržal nekega burskega vojaka. Leta 1919 sem v Arhangelsku rešil življenje ruskemu generalu Millerju (da, to je bil tisti, ki je bil v Parizu ubit), ki so ga hoteli revolucionarji umoriti; leta 1927 sva v Indiji skupaj z Gandijem pila čaj in posrečilo se mi je, da je prekinil gladovno stavko, ki bi ulegla svetlo ugrabiti tako inteligentnega moža...

Toda, moji najslabši spomini pa so ti: Dve leti je minilo od tega, ko sem bil guverner v Gibraltarju. Moja naloga je bila, da ga za časa abesinske in španske vojne utrdim. Posrečilo se mi je rešiti s skal male opice, ki so tako simpatične in ki so v Evropi edine. Izrazil sem svojo željo v angleškem časopisu, da mi pošljejo v Gibraltar zelene morske mačke iz Afrike zaradi krizanja. Na ta način so se gibraltarske opice obranile in se lepo množile. Tisti, ki verujejo v vražje namreč pravijo, da bi izumrle teh opic pomenilo konec britanskega gospodstva.

Rydz Smigly:

Poljski maršal Ridz Smigly pa bi o sebi lahko tole povedal: »Svoje ime imam po gobi, ki raste po poljskih gozdovih, priimek pa so mi dali »Smigly«, kar pomeni »Hrabri«. Nisem se rodil kot gosposki otrok leta 1886, pač pa v Brzerenju kot otrok malomeščanskih staršev, ki so mi umrli, ko sem bil še čisto majhen in so me zapustili brez vsakega denarja. Nisem obiskoval vojaške šole, pač pa sem študiral lepo umetnost v Krakovu. Nisem si izbral vojaškega poklica, pač pa poklic umetniškega slikarja — da, prav tako kot sam Hitler.

Ravno tako kot goba, po kateri sem dobil ime, sem preživel večino svojega življenja v poljskih gozdovih. Kot mlad umetnik sem že zahajal tja slika pokrajine in v miru študiral dela Henrika Bergsona, ki je v mojem življenju pomenil prvo veliko odkritje. Toda kmalu zatem so prišli drugi dogodki: To je bil Józef Piłsudski, ki je organiziral v Krakovu v svoji sluti, da bo prišlo do svetovne vojne, prve oddelke poljske legije, ki se je skrivala pod imenom »Zveza lovcev«. In spet sem se vrnil v gozd, kjer sem se vadil v streljanju. Dne 2. avgusta 1914 sem s svojimi tovariši odločil, da osvobodimo svoj narod. Nismo bili izsolani vojaki. Skrivali smo se po gozdovih,

se tu pa tam nenadoma prikazali, nato pa spet izginili kot svetla zvezda za obzorje. In spet smo nepričakovano navallili iz gozdov, da se vržemo na sovražnika in ga zadušimo. To romantično vojskovanje naših pristašev je trajalo leto dni, dokler ni naredila temu konec nemška vojska in razgnala legije. Piłsudskega so vrgli v ječo v Magdeburgu, ostali pa se nismo razkropili, pač pa smo ostali med seboj v stalnih stikih. Drug drugega smo bodrili in si dajali novega upanja. Ustanovili smo tajno organizacijo, v kletih starega gradu Wawel smo pripravljali osvobodjenje, ki je končno prišlo leta 1918...

Ostali del mojega življenja pripada zgodovini. Ta zgodovina vam bo povedala, da sem pri svojih 32 letih poveljeval armadi, naslednje leto pa vsemu bojišču; povedala vam bo, da sem leta 1920 lovil skupno s svojim učiteljem Piłsudskim vojaške, ki so pripadali poljskim trockistom, zavzel Vilno, in sem nazadnje šel osvoboditi Letonijo; in končno vam bo zgodovina povedala tudi, da sem bil leta 1926 imenovan za generalisima in da me po Piłsudskijevi smrti smatrajo za najvišjo osebnost v moji domovini.

Rad pa bi vam predvsem povedal tudi to, da sem še vedno ostal umetnik, da zelo rad berem pesniška dela in da nisem pozabil niti na svoje slikarstvo niti na Bergsona. Kadar odločim svojo blestečo maršalsko uniformo in maršalsko palico, kaj rad zaidem v gozd, kjer slikam ali berem...

Ko sta ta dva visoka bojevnika izmenjala svoje bogate spomine, sta brez dvoma ugotovila, da se tudi dva še tako različna moža lahko popolnoma razumejeta. Kako bi bilo na svetu lepo soglasje in sožitje, če ne bi bilo tistih, ki ga motijo.

Genijalnost-blaznost-zločinstvo: Beg pred blaznostjo - v smrt

Charles Baudelaire

E. A. Poe

V tej čudni, žalostni dolgi vrsti genijev-zmešancev bi jih lahko našli še veliko: kako je skladatelj Hugo Wolf hodil po norišnici in zapovedoval vetrovom, dežju in svetlobi, kako je veliki angleški romantik Shelley že od delinstva neprenehoma imel privide, da bo utonil — in je res, kako bi bil nemški pesnik Lenau v navalu blaznosti kmalu kar na lepem zadavil neznanu žensko.

Toda zanimivejše kakor to naštevaje je raziskovanje, kako so se posamezni veleumi sami skušali rešiti iz tega žalostnega stanja.

Zgodovina nam govori o nešteto načinah boja. Ta boj priča, da so vsi ti veliki zaznamovanci zaradi svoje sreče-nesreče silovito trpeli in da so se z vsemi silami skušali rešiti ter pozabiti trenutke, v katerih jih je premagovala pošast blaznosti.

E. T. A. Hoffmann in Edgar Poe sta bila prepričana, da bosta s pijačo zadušila blaznost, ki jima je grozila, toda nazadnje sta postala žrtev pijanske blaznosti, delirija.

Največji francoski moderni pesnik konec 19. in začetku 20. stoletja, Charles Baudelaire, je bežal pred mrakom blaznosti na otok St. Louis in si tam skušal ustvariti lepši, rožnat svet sanj in domišljije s pomočjo mamil, hašiša in opija.

Spet drugi so se skušali rešiti blaznosti s samovoljno smrtjo in so grešno in nedovoljeno posegli po lastnem življenju. Maupassant je že po prvem napadu blaznosti povedal, da je njegov sklep ta, da človek ne sme oklevati, ali naj izbere smrt ali norost. Na novega leta 1892 je njegov služabnik nenadno zašiljal iz sobe strašen krik. Vdrl je skozi vrata ter našel pisatelja na tleh s prezezanim goitancem. Zdravniki so ga v zadnjem trenutku rešili — za norišnico.

Ko je Van Gogh čutil, da je njegov napor za zmago nad blaznostjo brezuspešen, se je večkrat skušal zastrupiti z mešanico bari in petroleja. Ko je za nekaj časa zapustil norišnico v San Remyu, je prenočil na potu do Pariza v neki podeželski gostilni. Brat ga je za nekaj časa zapustil, med tem si je pa slikar poglaval krogle v sence in umrl v bratovem naročju z besedami, ki kažejo, da je upal, da mu bo na drugem svetu naklonjeno kaj boljšega: »Zdaj se vrnem domov.« Večni sodnik je bil nesrečnemu geniju nedvomno milostljivejši, kakor mu je bilo življenje.

Veliko ljudi, preganjanih po blaznosti, je privlačila voda kot simbol vse spokojnosti. Comte je planil v Seino, Schumann je iskal smrti v vodi, Wolf je skočil v Traunsko jezero. Vse so sicer po naključju rešili, a vsi so rešilce preklinjali kot svoje sovražnike.

Nemškemu pesniku Heinrichu Kleistu, tudi žrtvi boleznih veleumov, je bila samovoljna smrt življenjski cilj. V njej je videl zadnje veliko dejanje, ki ga mora storiti. Črnogledost, zaradi katere je trpel od mladosti, se je polagoma spreminila v strast do samomora. Nešteto žensk, katere je povečini poznal samo po imenu, je vabil, naj gredo skupno z njim v smrt. Nazadnje ga je uslišala Henriette Vogel, ki je imela raka, ter se z njim ubila...

Kače zatirajo z - bacili griže

Pred kako ima vsak človek, čeprav ima sicer mirno vest, nek poseben strah. Če greš takole po gmajni in če v grmovju kaj zaumi, se drzneš in odskočiš, kakor da bi te s šivanko zbolel. Včasih se te golazni toliko zaredi, da postane že prava nadloga in jo je zelo težko zatreti. Vsi topovi na svetu je ne spravijo v kraj. Le kdor se čuti korajžnega, ta se odpravi na lov, in marsikdo je za kajčo glavo dobil prepotreben dinar. Zdaj pa so iznašli nov način lova na kače. Profesor Roussy je Akademiji znanosti predložil poskuse, ki jih je napravil s kačami v živalskem vrtu, tako da jih je okužil z grižo. Kače je cepil z bacili griže, druge pa so se okužile od teh. Tako bo mogoče na ta način zatirati do nadlogo, zlasti v tropskih krajih, kjer pomre mnogo ljudi za kačjim pikom. Zanimivo pa je, da se človek ne more okužiti.

Pisan drobšč

Predsednik newyorške svetovne razstave je objavil, da bodo od 1. avgusta zmanjšane za 10% plače vsem uslužbenecem svetovne razstave od najvišjega do najnižjega. Predsednik razstave opazuje ta ukrep s tem, da so dohodki razstave znatno manjši, kakor so prvotno računali.

Vročina je v Grčiji tako silna, da kmetje zanjejo žita skoraj v vsej Grčiji samo ponoči.

Fakulteta prirodoslovnih znanosti, matematike in fizike na rimski univerzi je izbrala bolgarskega kralja Borisa za svojega častnega doktorja zaradi njegovega znanstvenega dela in raziskavanj na polju biologije.

V pokrajini Sansun v Turčiji je prišlo do poplavi, pri katerih je izgubilo življenje več ljudi. Tudi materialna škoda je velika. Pritoki reke Kizil Irmak so prav tako narasli in je tudi tu prišlo do večjih poplav.

Meseca junija so Združene ameriške države prodale v tujino za 17.000.000 dolarjev vojnega materiala. Od tega so prodale v Francijo za 15 milijonov dolarjev.

Programi Radio Ljubljana

Sobota, 22. julija: 12. Plošča za ploščo, to mnogim je všeč, saj vsebuje veselo prjo, prijetna je rač. — 12.45 Poročila — 12. Napovedi — 12.30 Plošča za ploščo, to mnogim je všeč, saj vsebuje veselo prjo, prijetna je rač. — 14. Napovedi — 17. Otroška ura: a) Solima Lagerlöff: Kako je Nils Holgerson popotoval z divnimi gosmi. — Povest v nadaljevanjih b) Tetka Marička izramlja in prepeva — 17.50 Pregled sporeda — 18. Za delopust igra Radijski orkester — 18.40 Pogovori s poslušalci — 19. Napovedi, poročila — 19.30 Beseda h kongresu Kristu. sa Kralja — 19.40 Nac. ura — 20. Prenoč simfonična koncerta iz Rogaske Slatine — 22. Napovedi, poročila — 22.15 Za veselo konec, igra Radijski orkester.

Nedelja, 23. julija: 8. Klavirski koncert gđe. Silve Hrašovec, vmes plošče — 9. Napovedi, poročila — 9.15 Prenoč cerk. glasbe iz trnovske cerkve — 9.45 Verski govor (p. dr. Roman Tominec) — 10. Prenoč promenad. koncerta iz Rog. Slatine — 11.30 Koncert opernih n. pevov. Sodeluje g. Jože Gošić, član zagreb. opere, in Rad. orkester. Dirigent D. M. Sijance — 13. Akademski pevski kvintet — 14. Kar želito, do dohite (plošče po željah) — 17. Kmet. ura: Reja malih živali v Sloveniji (inž. Ant. Greif) — 17.30 Domač koncert. Sodeluje: Me. lody jazz in Rad. orkester — 19. Napovedi, poročila — 19.40 Nac. ura — 20. Vinčarske slavje 1927 (plošče) — 20.30 Prenoč koncerta iz Rog. Slatine — 21.30 Plesna glasba (plošče) — 22. Napovedi, poročila — 22.35 Veseli operetni zvoki (Radij. orkester).

Drugi programi

Sobota, 22. julija: Belgrad: 20. Narodne pesmi in plesi — Zagreb: 21. Leoncavallova opera »Pagliacci« (iz Milana) — Praga: 20. Pisan večer, 21.15 Kabaret — So. fja: 19.30 Ork. koncert, 21. Lahka glasba — Budim. peška: 20.15 Igra, 22.40 Zbor, 22. Plesna glasba — Trst. Milan: 21. Leoncavallova opera »Pagliacci« — Rim. Bari: 21. Igra, 22.30 Violina — Florenca: 20.30 Operet. glasba — Berlin: 20.15 Ork. koncert — Köln: 20.10 Operetna glasba — Bernomünster: 19.45 Večer kmečke glasbe — Strassbourg: 20.30 Ork. koncert — Sottens: 20.15 Glasbeni festival — Bukarešta: 20.35 Ples. večer.

»Dan nemške umetnosti v Münchenu

Na razstavi je bila tudi tale slika, ki predstavlja nemške gozdne delavce

Vojska v Sveti deželi

V hebrejski se palestinski Judje prerekajo o politiki, pišejo zaljubljena pisma, podpisujejo trgavske in politične pogodbe, v hebrejski kupujejo gospodinjne na trgu in si prijatelji ponujajo cigarete.

To delo ni od Ben Jehuda zahtevalo samo vztrajnega, vrtoglavega dela ter neverjetne žilavosti in trme, marveč tudi silnega poguma, ki je na koncu končev prehajal že v pravo junaštvo.

Ben Jehuda je nazadnje prišel v Jeruzalem. Celotno v Palestini so se mu Judje emejali in se norčevali iz njega. Nekateri so ga imeli za ubogečega, norega zmešanca, rabini pa so ga prav kmalu obdoličili bogokletja, češ, da skrumi s svojim delom nedotakljivi jezik svetih knjiž in razodetij.

Hoteli so ga izgnati po turških oblačeh in mu tako preprečiti dokončanje dela. Preganjali so ga in zmerjali, mu grenili življenje in skušali ubiti veselje ter vzeti pogum. Ka mu je umrla zvesta žena, zadnja tolažba na svetu, so mu rabinski zagrizenci s kamenjem razgnali pogreb v dolini Jozafat.

Zagrizena besnost in divja norost skupine zaprašenih farizejev, pravih potomcev nekdanjih farizejev, ki so preganjali in kamenjali preroke, bi bila ekoranj zlomila in uničila tudi tega genijalnega preroka sodobnega judovskega vestajenja, preden bi bil končal svoje veliko delo za obnovo hebrejsčine. Pri njem se je spet kričaje izkazala resnica, da ni nihče prerok med svojimi in med Judi še najmanj.

Toda ne viharji, ne napadi niso mogli ustaviti Ben Jehuda. Boril se je in boril in posrečilo se mu je po dolgih letih trdega dela, da je svojo misel izvedel do konca in svoje veliko delo končal.

Medtem ko so Hercl in njegovi tovarši zbirali denar in material za stavbo novega Siona, je Ben Jehuda potprijivo pripravljaval cement, brez katerega bi vsi njihovi napori in vsa njihova prizadevanja nedvomno ostala jalova, judovsko naselniško delo v Palestini pa bi se bilo razblinilo v nič, kakor mehur iz mila.

Ben Jehudova zasluga pa je, da so pionirji judovske obnove v Palestini mogli iz Judov, raztepenih med 10 narodov in govorečih vsa babilonska narečja, ustvariti eno rodbino, ustvariti en narod. Sionizmu ni po Jehudovem delu bila več namenjena usoda babilonskega stolpa, katerega naj bi bili njegovi zidarji zapustili, ker se ne bi mogli sporazumeti med sabo.

Toda napredek naselniškega dela v Palestini je bil še vedno skromen. Zdelo se je, da vsa prizadevanja nimajo pravega uspeha, da je vse delo preboječe in da med judovstvom ni pravega veselja za vrnitev v deželo očetov.

Celotno število Judov, sionistov in drugih, ki so se naselili v Palestini do leta 1917, ni doseglo niti 60.000. Od celotnega števila kakih 15 milijonov, kolikor je Judov na vsem svetu, je bilo to kaj malo in ni dopuščalo velikih nad za bodočnost judovskega kraljestva v Sveti deželi.

Tedaj pa se je zgodilo nekaj posebnega.

Kakor izbruh ognjenika je 2. novembra 1917 prišla elovita Balfourjeva deklaracija. Judje ta dogodek se danes primerjajo z mavrico, ki se je pokazala kot veliko upanje na oblačnem nebu.

Angleška vlada je ta dan po prizadevanju lorda Balfourja, ministra in po rodu Juda dala judom nagrado za veliko denarno pomoč, ki so jo izkazovali osrednjim državam med svetovno vojno. S to izjavo se je Anglija predvsem na prigovarjanje Amerike, kjer so Judje imeli v upravi vedno veliko besedo, odločila, da bo podpirala prizadevanje Judov za ustanovitev lastnega narodnega ognjišča v Palestini.

Besedilo te slovitve izjave, s katero se začel boj za Palestino, je naslednje:

»Vlada Nj. Vel. je naklonjena ustanovitvi narodnega ognjišča za judovsko ljudstvo v Palestini in si bo z vsemi silami prizadevala za ostvareitev tega cilja. Seveda se ne bo smelo zgoditi nič, kar bi moglo škoditi državljanskim in verskim pravicam nejudovskih skupin v Palestini in pa pravicam ter političnemu položaju, ki ga uživajo Judje v vsaki drugi državi.

To besedilo je, kakor vidimo, pod videzom jasnosti skrivalo pravo pravico angleško dvomnost in dvojizčnost. Iz te dvomnosti so se rodili vsi našti spori in težave v povojnih letih.

»Je naklonjena...«

Kakšna je prav za prav veljava takega izraza? In kako točno določiti, kaj naj razumemo pod besedo »narodno ognjišče«?

V koliko bo končana omejitev, ki

povdarja pravice nejudovskih skupin, dovoljevala uveljaviti dejanske obveznosti, ki jih vsebuje začetek izjave?

Kolikor vprašani, toliko vzrokov za spore, toliko nejasnosti, ki so bile najbrž potem.

Leta 1917 je bila svetovna vojna na višku. Osrednje države: Anglija, Francija, Italija in druge se niso že več bojevale za svojo zmago, marveč za golo rešitev. Slo jim je za to, da bi ušle neznoznemu pritisku, ki bi ga rodila nemška zmaga in posledica iz te zmage. Zato jim je bil judovski denar neobhodno potreben, potreben pa tudi velik moralni vpliv judovskih veljakov zlasti v Ameriki, kjer je judovski kapital obvladal vse življenje, gospodarsko in drugo, obvladal zlasti javno mnenje s časopisjem.

Toda navzlic tej stiski, se Anglija ni marala jasno obvezati Judom. V izjavi je povzela nekaj tistih lepih rečenic, s katerimi sta ona in Francija tedaj krasiili svoje zastave: osvoboditi zatirane narode in prinesiti »pravico do samoodločanja«, jim dati »samostojnost« — tako je bilo uradno govorjenje teh časov in teh let.

Angliji je šlo na bližnjem vzhodu za vse kaj drugega, kakor za zadovoljitev Judov in njihovih sanj.

Skrbelo jo je, kako bi si zagotovila ugoden položaj blizu mezopotameškega petroleja. Slo ji je za to, da bi se približala Mosulju. Zelela je vojaško zavarovati Sueski kanal in svojo kopno pot v Bagdad ter Indijo. Sueski prekop in cesta v Bagdad sta ključa do Indije. Morala si je pa tudi zavarovati svoj položaj v ogromnem arabskem svetu, ki se

je začel tedaj tudi dvigati.

Angleški politiki so videli, da bi se načela, ki so jih oznanjali v vojni drugim narodom, prav lahko dala uporabiti tudi za judovsko ljudstvo, ki bi potem v Palestini tvorilo močno oporo za angleške težnje in načrte.

Če bi razvili moč judovstva v Palestini in Judom dajali obljube o bodoči samostojni državi pod angleškim varstvom, hkratu pa po svojih strokovnjakih zavajali Arabce z obljubami a ustanovitvi vsearabske države, bi s tem zasejali med oba naroda na bližnjem vzhodu krali za spora, zaradi katerega bi bili Angleži dolgo časa poklicani, naj vzdržujejo v Palestini in v vsej Prednji Aziji ravnotežje. S tem bi dosegli, da bi angleška zastava vladajoče plapolala na bregovih Jordana, teoretično samo za nekaj časa, praktično pa za nekončno dolgo.

Judovsko vprašanje je ostajalo tedaj še v drugi obliki, bolj neposredni in bolj pereči.

V angleških in francoskih vrstah se je borilo veliko Judov. Ustanovili so celo svojo posebno legijo, ki se je bojevala na palestinskem bojišču. Toda Anglija in Francija sta bili zaveznici protijudovski Rusiji, kar bi uleglo med Judi narediti precej nerazpoloženja.

Spor v Evropi se je vlekel. Bilo je že čisto jasno, da bo za zmago Anglije in Francije treba popolne ameriške pomoči. Za to pomoč pa se je zdelo, da bo odločujoč judovski vpliv, ki je bil in je še v Zedinjenih državah tako močan.

(Dalje prih.)